

Les cooperatives d'ensenyament a les Illes Balears

*Antònia Torres
Xavier Seguí
Enric Pozo*

RESUM

Quasi 7.000 alumnes estudien a les 15 cooperatives, les quals imparteixen totes les etapes educatives (Ed. Infantil, Primària, ESO, Formació Professional, Batxillerat i Ed. D'Adults).

Les cooperatives d'ensenyament tenen la possibilitat d'enfocar la vida quotidiana i la vida professional des del seu referent ètic, que suposa una determinada manera de resoldre els conflictes, compartir els èxits, també els desencisos, exercir de demòcrates, i tants altres aspectes positius.

Les escoles cooperatives treballen per construir i desenvolupar un projecte educatiu d'acord amb els valors cooperatius, això suposa un compromís ferm de propiciar la participació activa de tota la comunitat escolar (professorats, personal no docent, mares i pares, alumnat) per desenvolupar un projecte que transcendeixi les parets de l'escola. L'eina bàsica per aconseguir-ho és el diàleg i la defensa escrupolosa dels drets humans, que fomenta la construcció de la identitat personal i social i, alhora, potencia vivències enriquidores que ajuden a analitzar la realitat des del propi entorn fins al més global. Contribuint a aconseguir una societat més justa i democràtica.

RESUMEN

Casi 7.000 alumnos estudian a las 15 cooperativas, las cuales imparten todas las etapas educativas (Ed. Infantil, Primaria, ESO, Formación Profesional, Bachillerato y Ed. Adultos).

Las cooperativas de enseñanza tienen la posibilidad de enfocar la vida cotidiana y la vida profesional desde su propia ética, que supone una determinada manera de resolver los conflictos, compartir los éxitos, también los fracasos, ejercer de demócratas, y tantos otros aspectos positivos.

Las escuelas cooperativas trabajan para construir y desarrollar un proyecto educativo de acuerdo con los valores cooperativos, esto supone un compromiso firme de propiciar la participación activa de toda la comunidad escolar (profesores, personal no docente, madres y padres, alumnado) para desarrollar un proyecto que trascienda las paredes de la escuela. La herramienta básica para conseguirlo es el diálogo y la defensa escrupulosa de los derechos humanos, que fomenta la construcción de la identidad personal y social y, a la vez, potencia vivencias enriquecedoras que ayudan a analizar la realidad desde el propio entorno hasta el más global. Contribuyendo a conseguir una sociedad más justa y democrática.

Breu història de les Cooperatives d'ensenyament a les Illes.

La tradició del cooperativisme a les Illes Balears s'ha relacionat amb els moviments socials i culturals.

A Mallorca, **a la segona meitat dels anys seixanta** es comença una iniciativa en el terreny educatiu molt important. Un conjunt de professionals de l'ensenyament que havien exercit la docència a diversos centres educatius plantejaren crear una cooperativa d'ensenyament intentant defugir de la pressió del capital i poder ser lliures a l'hora de donar importància a allò que el professor, i alhora soci de la cooperativa, consideràs més oportú.

El 1966 un grup de professionals, entre ells Guillem Estarelles, Antoni Serra, Alfredo Gómez, Josep Pla, Bernat Monterrubio, i Miquel Timoner, adquiriren els terrenys de Son Xigala. L'octubre del mateix any començaren les classes amb 230 alumnes. Tingueren moltes dificultats econòmiques en aquells moments. El 30 de novembre de 1967 realitzaren l'assemblea constitutiva de la cooperativa d'ensenyament coneguda amb el nom de **CIDE**.

El curs 1975-76, un grup de pares i mestres, descontents amb l'oferta educativa que hi havia a Mallorca, decidiren treballar per una educació íntegrament en català i amb una línia pedagògica innovadora. La primera seu de *Mata de Jonc* va ser un local de la parròquia de Santa Catalina Thomàs, on estaven escolaritzats infants des dels 40 dies fins als 5 anys. Amb la necessitat de començar l'EGB, calia trobar un espai per al curs següent. I després de moltes gestions, la iniciativa privada va garantir uns terrenys a Son Anglada, que provocaren tota una sèrie d'obres fetes a corre-cuita durant l'estiu. L'estiu de 1978 es plantejà la possibilitat d'ocupar l'antic centre del Sagrat Cor (carrer Son Espanyolet, 49) en règim de lloguer i aquest edifici esdevindria la seva seu definitiva. Aquest any és també el de la constitució de la cooperativa **Mata de Jonc**.

Durant els anys 80 es constituïren dues cooperatives més.

Es Liceu es va obrir dia 15 de setembre de 1980. Guillem Estarelles i Marisa Calandri, director i subdirectora del CIDE, cercaven un lloc per iniciar un nou projecte educatiu dins el marc d'una cooperativa. Varen trobar l'edifici de l'antiga fàbrica de Ses LListes (1924) a la barriada de Sa Cabana. L'impetu promotor de G. Estarelles, la generositat de l'industrial solleric Damià Mayol conjuminat amb les energies d'un grup de joves decidits, sintonitzaren amb la visió cooperativa i engegaren un projecte educatiu amb un tret d'identitat clars que el pas del temps han acabat de fermar.

C.O.B.A.D.E.C es constituí l'any 1981 per gestionar l'escola *Aula Balear*. Un grup de professors i personal no docent es reuniren l'estiu d'aquest any i es posaren en contacte amb arquitectes per trobar un espai. Un d'ells, en Llabrés, els oferí un local en un polígon industrial gairebé desconegut. Era un solar abandonat on hi emmagatzemaven ferralla. L'edifici d'un sol pis era d'oficines, la resta eren columnes i el jardí, un terraplè. Durant l'estiu, per a aquell grup de gent, l'escola era tota la seva vida; tot eren forces i tot es desenvolupava al voltant de l'escola. Pintaren i treballaren amb il·lusió i obriren al mateix dia que s'inicià la publicació del Diari 16. Ara l'escola ha crescut molt.

A la dècada dels 90 neixen les cooperatives *Gorg Blau*, escola *Sant Felip Neri*, i *Es Lledoner*, escola *Sant Alfons* de Felanitx, quan les entitats religioses que aleshores eren titulars dels centres, no poden continuar amb la gestió i direcció. Els seus treballadors cerquen un model de gestió que els assegurui el seu lloc de feina i troben que la millor fórmula és la cooperativa de treball associat.

Gorg Blau s'inicià el 1991 amb 8 socis, fins als 21 actuals, amb les etapes d'educació infantil, primària, secundària i el programa de qualificació d'iniciació professional. L'objectiu dels fundadors era mantenir el lloc de feina i impulsar una nova forma de treballar. A partir dels principis cooperatius es va dissenyar la línia empresarial que ha reflectit el seu comprimís cap a la comunitat en els aspectes mediambientals, culturals i socials.

Es Lledoner començà amb 18 socis que treballaven a una escola d'E.G.B., actualment està constituïda per 57 socis, els quals gestionen un centre que inclou les següents etapes educatives: educació infantil, primària i secundària; alhora també han aconseguit l'adjudicació de l'escoleta infantil i la ludoteca municipal.

A la mateixa dècada, la incorporació de la dona al món del treball ja era un fet estès gairebé a tots els sectors de la societat, per aquest motiu, la demanda de places escolars de 0 a sis anys augmentà considerablement. D'aquí, l'aparició de cooperatives que responien a aquesta demanda.

L'Escoleta de Pollença nasqué amb 6 sòcies. Ofereix una escola laica, mallorquina on fomenten el tracte familiar i individualitzat. Treballen amb uns principis metodològics que els permeten aconseguir una escola arrelada a l'entorn, activa i socialitzadora.

Gianni Rodari a Palma és una escola compromesa amb l'educació de qualitat i amb una atenció personalitzada a l'alumne i a la família. Ambdues esdevenen cooperatives capdaverteres en aquest sector educatiu.

A la comarca de Llevant nasqué la cooperativa **Aixa**, la qual, mitjançant concurs públic, obtingué inicialment l'adjudicació de les escoletes municipals de l'ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar: la de Sant Llorenç, la de Son Carrió i la de Costa Llorencina. Posteriorment el curs 2001-2002 establiren també un conveni amb l'ajuntament d'Artà per gestionar l'escoleta d'Artà i la de la Colònia de Sant Pere.

També l'educació per a adults és atesa per les cooperatives d'ensenyament.

SOTAVENT *societat cooperativa* va néixer amb la finalitat d'aconseguir, mitjançant concurs públic, el Servei de Formació d'Adults de Calvià, que ja funcionava des del 1986, amb el suport de diferents institucions i organitzacions. Tenia i té l'objectiu, mitjançant la promoció laboral i cultural, d'implicar els ciutadans en el desenvolupament comunitari de Calvià, ajudant a la superació de la marginació que suposava el procés migratori.

SERVEIS DE FORMACIÓ *societat cooperativa* va néixer l'any 1993, quan la Mancomunitat del Pla convocà un concurs públic per a dur a terme el servei d'Educació de Persones Adultes dirigit als 14 municipis que configuren aquesta mancomunitat. Actualment compta amb una matrícula de més de 2000 alumnes, que assisteixen regularment als més de 100 cursos organitzats entre ensenyança reglada, ampliació cultural i tallers d'oci.

Aquesta darrera dècada 2001-2007:

L'Escoleta d'infants Son Oliva (1976), situada en aquest barri de l'eixample de Palma, va néixer com a conseqüència del desenvolupament del boom turístic d'aquells anys 70. Va néixer amb el treball i l'esforç d'un grup de pares i mares que necessitaven aquest servei per poder treballar. La titularitat, que durant molt d'anys era de l'Associació de Veïns, va passar a ser de les treballadores (2001) que es constituïren en cooperativa.

La **SOCIETAT COOPERATIVA COL·LEGI SONVERI NOU** (Llucmajor) es constitueix per fer un centre amb aquests trets d'identitat: privat, aconfessional, bilingüe, que reforça la importància de l'anglès i l'alemany com a llengües estrangeres. Comprèn la totalitat de l'edat escolar dels alumnes, és a dir, des de bressol fins a batxillerat i està situada a la urbanització amb aquest mateix nom.

La **SOCIETAT COOPERATIVA EDUCATIVA MANJÓN** es constitueix amb la intenció de dotar el centre d'estabilitat i poder articular un projecte de futur que els permeti millorar com a centre educatiu en tots els aspectes.

CUCAVELA SOCIETAT COOPERATIVA promou activitats per al desenvolupament cultural i l'atenció a la infància i a la joventut.

Diferenciar el model educatiu de les cooperatives respecte a l'ensenyament públic i de les altres concertades.

Les cooperatives es basen en valors, prioritzant el treball i el bé comú per sobre el capital, amb l'objectiu de millorar les condicions dels socis i de les comunitats on estan radicades. Això fa que siguin les empreses més emblemàtiques de l'economia social que, com es sabut, pretenen fomentar l'aspecte més humà de les relacions econòmiques de producció.

Els principis cooperatius constitueixen un marc de valors que orienten totes les cooperatives del món. Van ser aprovats pels membres de l'Aliança Cooperativa internacional, organització d'àmbit mundial que representa més de 800 milions de persones.

Els principis cooperatius són:

- Adhesió voluntària i oberta.
- Gestió democràtica per part dels socis.
- Participació econòmica dels socis.
- Autonomia i independència
- Educació, formació i informació
- Cooperació entre cooperatives
- Interès per la comunitat

Les cooperatives d'ensenyament tenen la possibilitat d'enfocar la vida quotidiana i la vida professional des del seu referent ètic, que suposa una determinada manera de resoldre els conflictes, compartir els èxits, també els desencisos, exercir de demòcrates, i tants altres aspectes positius.

Per a les cooperatives, l'escola és sobretot la feina d'un col·lectiu humà que treballa amb l'esforç, els mitjans i els recursos disponibles per incidir en el desenvolupament dels alumnes. El fruit del treball comú que pretén obrir les portes a tots els agents educatius: família, mitjans de comunicació, institucions i a la societat en general per garantir una educació plural i dinàmica que sigui accessible a un públic nombrós i divers, que contribueixi, a partir dels valors cooperatius, a la construcció d'una societat més justa i democràtica.

Treballen amb un sistema de participació com a base, amb l'objectiu de cohesionar tots els elements que integren l'escola. Les cooperatives, com empresa, tenen el seu màxim òrgan de decisió a l'assemblea de socis i sòcies, els quals elegeixen de manera democràtica el consell rector que a través del seu president/a actuarà com a titularitat de l'empresa davant les institucions.

La participació equitativa en el capital social de l'empresa obliga a haver de conjugar els interessos pedagògics i els econòmics i a la recerca d'estratègies: l'anàlisi, la reflexió, la crítica i la formació contínua per enfrontar-nos al nous reptes socials i aconseguir una educació activa oberta i transformadora.

Les escoles cooperatives treballen per construir i desenvolupar un projecte educatiu d'acord amb els valors cooperatius, això suposa un compromís ferm de propiciar la participació activa de tota la comunitat escolar (professorats, personal no docent, mares i pares, alumnat) per desenvolupar un projecte que transcendeixi les parets de l'escola. L'eina bàsica per aconseguir-ho és el diàleg i la defensa escrupolosa dels drets humans, que fomenta la construcció de la identitat personal i social i, alhora, potencia vivències enriquidores que ajuden a analitzar la realitat des del propi entorn fins al més global

Les cooperatives a través de la sectorial d'ensenyament elaboren els seus Trets d'Identitat

A partir de la creació l'any 2000 de la Sectorial d'Ensenyament de les cooperatives de treball s'inicia un procés de recollida dels Trets d'identitat de les diferents cooperatives que la integren.

L'assemblea de la Sectorial els analitza i compara per esbrinar si es poden definir uns trets comuns compartits per totes les cooperatives, alhora respectant sempre la seva autonomia.

Una vegada realitzada aquesta tasca es veu la necessitat de fer aquest treball aglutinador i alhora que la imparcialitat necessària, garanteixi l'elaboració d'un document per presentar a les diferents assemblees de treballadors. Es demana la col·laboració dels professors de la U.I.B. Dolors Forteza Forteza i Miquel F. Oliver Trobat, els quals elaboren el document i es presenta el maig del 2007 al Gran Hotel.

Durant el curs 2007-08, es presenta el document a les assemblees de les cooperatives i s'obre un període per presentar les esmenes.

El 25 de gener de 2008 se celebra a Sant Honorat el I Congrés de les Cooperatives d'Ensenyament amb una àmplia representació de totes les cooperatives, després d'un intens i emocionant debat sobre totes i cada una de les esmenes presentades s'aprova el document per un ampli consens.

Les escoles cooperatives es defineixen com escoles plurals que defensen la llibertat de pensament i de consciència. El seu repte és formar ciutadans i ciutadanes en el respecte dels drets humans i dels valors democràtics, compromesos envers l'entorn, oberts al món, arrelats a la nostra cultura i preparats intel·lectualment per integrar-se en la societat.

TRETS D'IDENTITAT

1. Aconfessionalitat

Els nostres centres es defineixen com a escoles plurals amb la intenció de fomentar el respecte envers totes les ideologies i creences.

Les escoles cooperatives defensen la llibertat de pensament i de consciència i la formació de l'alumnat en la pluralitat i la diversitat que eduqui en la convivència.

2. Llengua catalana

La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és la llengua vehicular d'ensenyament i d'aprenentatge als nostres centres. Les escoles cooperatives assumeixen que la llengua catalana s'ha d'emprar habitualment a tots els contextos del centre, és a dir, com a eina bàsica de relació entre tots els membres de la comunitat educativa, en la gestió i en les comunicacions externes.

Un altre objectiu és potenciar i crear situacions en què s'usi més enllà del recinte escolar (barri, famílies, oci...) amb la intenció de posar-la al mateix nivell que la resta de llengües d'àmbits europeus.

3. Aprenentatge d'altres llengües

Les cooperatives d'ensenyament aposten per una orientació oberta al món. Els nostres centres preparen un alumnat que estima la seva terra però que, a més, sap estimar i respectar altres indrets i cultures. Per això les cooperatives treballen per millorar el domini d'altres llengües.

4. Creació artística

L'activitat artística ha de possibilitar experiències d'aprenentatge que ajudin els nins i les nines a madurar les seves pròpies maneres d'expressió i a desenvolupar el seu sentit creador, i que els motivin vers la flexibilitat, l'originalitat, la independència, la crítica i l'autocrítica. El treball en grup i la cooperació facilitarà la convivència entre les individualitats i ajudarà a acceptar les seves diferències.

5. Arrelament a la nostra cultura

Les cooperatives d'ensenyament tenen una vocació d'arrelament a la cultura i els trets d'identitat propis de les Illes Balears; per això, fomenten el coneixement de les tradicions i dels costums propis, i motiven l'aprenentatge per avançar cap a la plena integració social i cultural.

6. Família

Les cooperatives d'ensenyament comparteixen amb les famílies l'educació integral de l'alumnat i es comprometen a fer-les participar en el projecte educatiu de centre.

7. Medi ambient

Les escoles cooperatives assumeixen el compromís d'educar per a la sostenibilitat mediambiental i fomenten actituds positives i compromeses vers l'entorn incorporant pràctiques de racionalització dels recursos naturals: reducció, reutilització, reciclatge i consum responsable.

8. Inclusió de tots i totes

Les cooperatives assoleixen el plantejament de l'educació inclusiva, és a dir, treballen per respondre a la diversitat d'alumnat sense exclusions de gènere, ètnia, cultura, procedència, capacitats socials, econòmiques, a fi de respectar la identitat de cadascun i d'ampliar el nostre coneixement de la societat.

9. Compromís amb l'èxit escolar i social

Com a centres integradors, possibiliten la promoció social de tot l'alumnat. Orienten cada alumne en la consecució dels seus objectius segons les seves capacitats i els seus interessos.

10. L'escola i el prestigi professional

Les cooperatives d'ensenyament es comprometen amb la revitalització del protagonisme educatiu dels centres escolars com a eix vertebrador de la comunitat i, a més, donen suport a totes les accions de professionalització de la funció docent.

11. Formació permanent

Per als centres, la formació contínua dels seus treballadors és essencial per millorar l'escola.

Es tracta de potenciar el desenvolupament professional i possibilitar que es posin en pràctica els nous coneixements i habilitats, amb el plantejament de l'escola com a organització que aprèn impulsant la recerca i la innovació educativa.

12. Gestió educativa eficaç i transparent

La gestió educativa dels centres cooperativistes es basa en l'eficàcia, la transparència, la coresponsabilitat, l'autonomia, l'equitat, la proximitat, la immediatesa i el prestigi professional, per oferir a la ciutadania un servei educatiu de qualitat i en procés de millora permanent.

13. Avaluació del centre educatiu

Les escoles cooperatives assumeixen que l'autonomia dels centres només és possible si s'avalua la qualitat de la intervenció educativa; és l'eina més potent per contrastar si s'aconsegueixen els objectius fixats i el progrés de l'educació en el centre. S'entén que l'avaluació afecta tota la institució, tant l'acció educativa com la gestió que es duu a terme.

14. Coordinació i comunicació

Perquè tothom s'impliqui en un projecte pedagògic comú, és imprescindible la coordinació sobre la base de les relacions cooperatives que faciliten un clima de treball positiu en el qual es valora l'èxit dels professionals i se'n reconeix la competència.

S'estableixen mecanismes de comunicació, tant interns com externs.

15. Integrar les TIC a les aules i al centre

Les escoles cooperatives assumeixen el repte d'integrar les aportacions de les TIC en els processos d'ensenyament i d'aprenentatge, i d'ajudar l'alumnat a valorar i a estructurar la informació i els coneixements que s'obtenen d'Internet i d'altres mitjans de comunicació.

Assumeixen la necessitat d'establir un pla d'alfabetització digital i aposten per la implantació progressiva del programari lliure mitjançant la dotació de recursos d'infraestructura.

RADIOGRAFIA DE LES COOPERATIVES:

A) Etapes educatives.

Tots els nivells educatius estan presents a les cooperatives d'ensenyament i, a més, aquí, volem remarcar el seu caràcter emprenedor. Realitzam aquesta afirmació perquè quan les escoles privades es centraven en batxillers i ensenyaments reglats obligatoris, foren les cooperatives les primeres que s'engrescaren amb la Formació Professional. En aquell temps la germana pobre de l'ensenyament. Vèiem clarament el futur que representava per a una societat moderna una formació d'aquest tipus.

Igual ha passat amb altres nivells educatius, que ara es consideren essencials i que abans estaven dedicats a funcions més assistencials que educatives. Ens referim clarament a l'etapa d'educació infantil primer cicle (zero – tres anys). Escoles pioneres d'aquest tram educatiu foren i són cooperatives. Sempre han estat al capdavant de projectes innovadors com la plataforma zero – tres anys i han lluitat per la dignificació d'aquest nivell.

Aquesta actitud capdavantera, també es va donar quan s'havia d'aplicar la LOGSE. En aquell moment, també va ser una cooperativa la que va experimentar l'aplicació de l'esmentada llei orgànica, fins i tot abans de la seva aplicació oficial en els centres públics i concertats.

Actualment, la distribució per nivells d'ensenyament de les cooperatives és el següent:

Educació infantil 1r cicle. S'imparteixen als següents centres: Escoleta Gianni Rodari; Escoleta d'infants So N'Oliva; L'Escoleta, escola d'infants de Pollença; Sant Alfons; Son Verí Nou Educació infantil 2n cicle. S'imparteixen als següents centres: Aula Balear; Cide; Es Liceu; Escoleta ; L'Escoleta, escola d'infants de Pollença; Manjón; Mata de Jonc; Sant Alfons ; Sant Felip Neri ; Son Verí Nou

Educació primària. S'imparteixen als següents centres: Aula Balear; Cide; Es Liceu; Manjón; Mata de Jonc; Sant Alfons ; Sant Felip Neri ; Son Verí Nou

Educació secundària obligatòria. S'imparteixen als següents centres: Aula Balear; Cepa Calvià; Cide; Es Liceu; Manjón; Mata de Jonc; Sant Alfons ; Sant Felip Neri ; Serveis de Formació; Son Verí Nou

Cicles formatius de grau mitjà

- Explotació sistemes informàtics:
- Cures auxiliars d'infermeria:
- Gestió administrativa
- Equips electrònics
- Tècnics en atenció socio sanitària
- Tècnics en comerç

S'imparteixen als següents centres: Aula Balear; Cepa Calvià; Cide; Es Liceu

Programes de qualificació professional d'iniciació

- Auxiliar de dependent de comerç
- Auxiliar d'Ofimàtica

S'imparteixen als següents centres: Es Liceu; Sant Alfons; Sant Felip Neri

Educació d'adults.

S'imparteixen als següents centres: Cepa Calvià; Serveis de Formació

B) Serveis.

Les cooperatives d'ensenyament, no entenen l'ensenyament com una tasca que es redueixi a les aules i en les matèries curriculars pròpiament dites. Gaudeixen d'un plantejament clar. La formació dels alumnes és transversal i global i al mateix temps intenten oferir als pares i mares que els han triat com a centre educatiu per als seus fills i filles, la possibilitat de poder conciliar la seva vida laboral amb la familiar, per la qual cosa ofereixen un seguit de serveis que a continuació vos llistam:

- Menjador
- Biblioteca i aula d'estudi
- Transport escolar
- Activitats extraescolars
- Sala de jocs
- Hort escolar
- Escola d'estiu
- Guarderia, escola matinera..
- Gabinet mèdic
- Departament d'orientació
- Clubs esportius
- Tallers d'educació infantil

- Ludoteca
- Escola de música
- Centre de suport a l'estudi (Ses Llistes)
- Bo escolar
- Serveis d'atenció psicològica
- Departament d'atenció a la diversitat
- Coral
- Gabinet psicopedagògic
- Classes de reforç
- Cursos d'angles del British Council

COOPERATIVES D'ENSENYAMENT ASSOCIADA A LA UNIÓ DE COOPERATIVES DE LES ILLES BALEARS

Les cooperatives que a continuació s'assenyalen són les que a data de 18 de setembre de 2007 estaven associades a la sectorial d'ensenyament . Es pot observar que la distribució territorial de les nostres cooperatives està centrada a l'illa de Mallorca .

Durant el curs 2007/2008 s'han constituït, però, quatre noves cooperatives a l'illa d'Eivissa una de les quals, Serveis Educatius de les Illes Pitiüses és d'ensenyament i està en procés d'afiliació a la nostra sectorial.

La tasca de la Sectorial d'Ensenyament és variada, però fonamentalment es planteja servir com a representant i canalitzador de les inquietuds i iniciatives de les cooperatives d'ensenyament.

A banda, al quadre de cooperatives associades es pot observar a la columna de la dreta el nombre de socis, els quals fan un total aproximat de 400 socis/es treballadors/es. Aquest nombre a primera instància pot semblar reduït, però no s'ha de mirar com a nombre absolut, sinó relatiu. S'ha d'entendre des de la perspectiva que són cooperatives de treball associat, per la qual cosa generen llocs de feina estables dins la nostra societat.

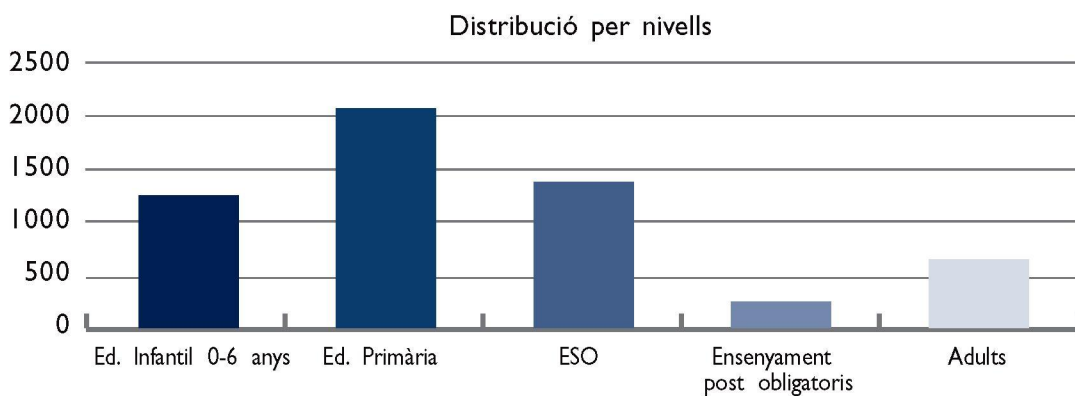
RELACIÓ DE COOPERATIVES PER LOCALITAT I NOMBRE DE SOCIS				
	COOPERATIVA	SECTOR D'ACTIVITAT	LOCALITAT	SOCIS
1	Aixa	Ensenyança infantil 0-3	Sant Llorenç	4
2	Cide	Ensenyament	Palma	134
3	Cobadec (Aula Balear)	Ensenyament	Palma	57
4	Colegio Son Verí Nou	Ensenyament	Llucmajor	24
5	Es Liceu	Ensenyament	Marratxí	45
6	Es Lledoner (Sant Alfons)	Ensenyament	Felanitx	53
8	Escoleta d'Infants So N'Oliva	Educació infantil	Palma	3
9	Escoleta Gianni Rodari	Educació Infantil	Palma	3
10	Gorg Blau (Sant Felip Neri)	Ensenyament	Palma	21

Continua

	COOPERATIVA	SECTOR D'ACTIVITAT	LOCALITAT	SOCIS
11	L'Escoleta. Escola d'infants	Educació Infantil	Pollença	4
12	Mata de Jonc	Ensenyament	Palma	26
13	Serveis de Formació	Educació d'adults	Vilafranca de Bonany	4
14	Sotavent	Educació d'adults	Calvià	4
15	Col·legi Manjon	Ensenyament	Palma	16

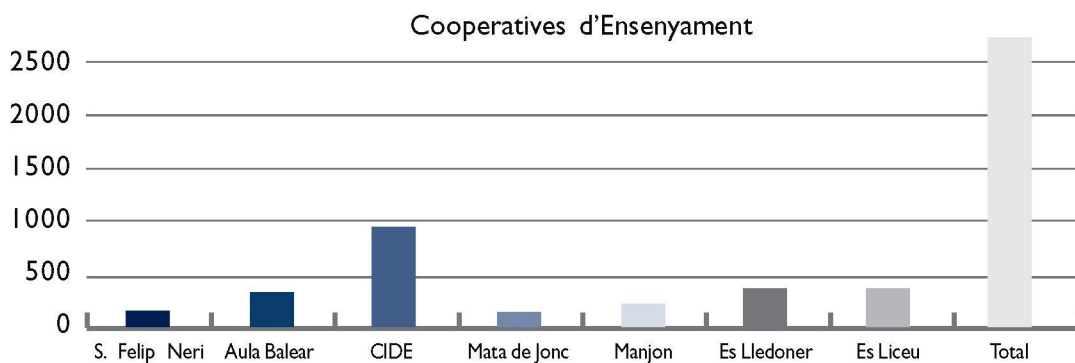
Nombre d'alumnes per etapa durant el curs 2007/2008

GRÀFIC 1. NOMBRE D'ALUMNES

NIVELLS	Nº ALUMNES
ED INFANTIL 0-6 ANYS	1469
ED PRIMÀRIA	2288
ESO	1560
ENSENYAMENTS POST OBLIGATORIS	464
ESCOLA D'ADULTS	832
TOTAL	6613

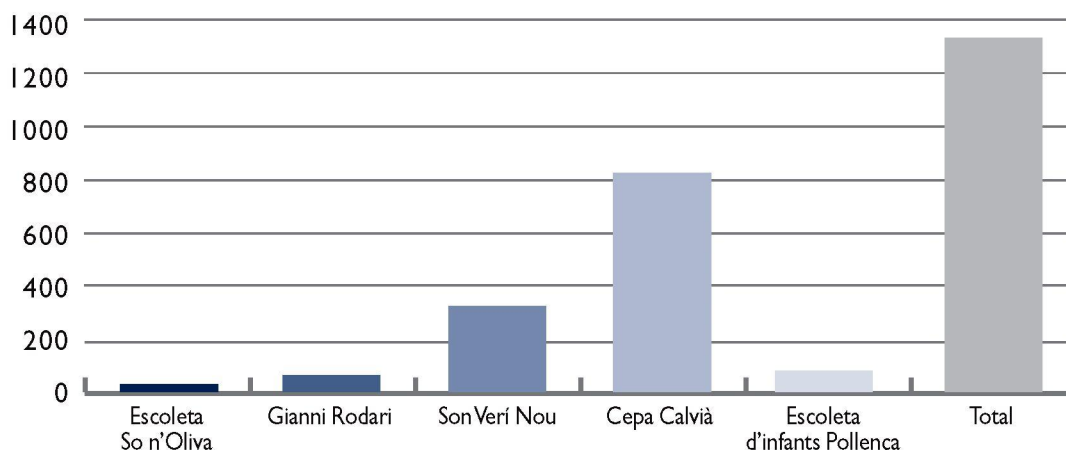
GRÀFIC 2. NOMBRE D'ALUMNES CENTRES CONCERTATS

CENTRE	Nº ALUMNES
SANT FELIP NERI	351
AULA BALEAR	749
CIDE	2005
MATA DE JONC	352
MANJON	361
ES LLEDONER	755
ES LICEU	753
TOTAL	5326

GRÀFIC 3. NOMBRE D'ALUMNES CENTRES PRIVATS

Cooperatives d'Ensenyament

CENTRE	Nº ALUMNES
ESCOLETA SO N'OLIVA	32
GIANNI RODARI	60
SONVERÍ NOU	284
CEPA CALVIA	832
ESCOLETA INFANTS DE POLLENÇA	79
TOTAL	1287

Tipus d'alumnat, famílies...

Les cooperatives d'ensenyament atenen a un variat tipus d'alumnat de diferents característiques socioeconòmiques. Si en un principi les primeres cooperatives d'ensenyament escolaritzaven alumnes nascuts i amb ascendència de Mallorca, juntament amb els originaris d'altres indrets de l'estat espanyol, actualment la fisonomia de les aules està variant paulatinament per la presència, cada cop més gran d'alumnes nouvinguts de països de tots els continents.

A vegades, es planteja l'afirmació que les escoles concertades no assumeixen aquests tipus d'alumnat. Afirmació absolutament errònia, si atenem a xifres com les de la cooperativa Gorg Blau, la qual dins les seves aules té més del 50 % d'alumnes que són nouvinguts i que provenen de 25 països distints. Aquest centre escolar també té una quantitat important d'alumnat d'ètnia gitana. La cooperativa Gorg Blau, sens dubte, representa un model de convivència i integració. Enguany vint alumnes s'han quedat sense possibilitat de cursar els seus estudis en aquest centre educatiu.

També destaca la cooperativa del col·legi Manjon, la qual ja supera el 30 % d'alumnat amb aquestes característiques. Una altra cooperativa, on la gran majoria d'alumnes són nouvinguts, és la Escoleta de So N'Oliva, situada a una barriada on les condicions socioeconòmiques i culturals sovint no són favorables a la tasca educativa.

La resta de cooperatives, d'una forma més paulatina, veuen com a les seves aules la presència d'aquests alumnes és una realitat. Essent, per tant, les cooperatives d'ensenyament un fidel reflex de la societat en general.

Hi ha un cas específic i diferenciat de la gran majoria de les cooperatives d'ensenyament i és el de la cooperativa Son Verí Nou, el qual a més de gaudir d'alumnat originari de la nostra illa, també tenen una important presència d'alumnat de la Unió Europea.

Un aspecte a ressenyar és que la gran majoria d'escoles cooperatives realitzen l'aprenentatge en català. Gorg Blau i Manjon internament intentam fer un procés empàtic amb les característiques d'origen de l'alumnat és encara més meritòria la tasca dels docents i també la dels alumnes i les seves famílies, els quals demostren una gran sensibilitat per conèixer i estimar la nostra llengua i cultura i, alhora, aportar la seva que enriqueix el bagatge cultural de tot l'alumnat.

UN PROJECTE INNOVADOR INTERCOOPERATIU.

APLICACIÓ DEL PROGRAMARI LLIURE COM EINA D'INNOVACIÓ INTERCOOPERATIVA

Introducció

El concepte de **Noves Tecnologies** ens ha envaït des de fa dècades, primer com a un rumor tenyit d'una mena de ciència ficció llunyana, com a una possibilitat factible només dintre d'un món futur, per convertir-se després en un més dels elements necessaris i imprescindibles per al progrés. El trànsit en el qual passam de considerar el concepte com a una llegenda per concebre-ho com una realitat pragmàtica ens ha agafat de ple a molts sectors socials. El nostre, el món de l'ensenyament, com a esglaió necessari per a la formació de nins i joves, s'ha d'adaptar i ha de saber trobar el camí per imbricar les antigues metodologies amb les més avantguardistes. Està clar que, a hores d'ara, ja s'està fent feina per assumir tots els canvis que els avenços tecnològics van imposant a marxes forçades: l'escola com a institució no pot quedar endarrerida. Ha d'esser conscient de la irreversibilitat del procés de convivència d'aquest nou sistema d'ensenyament i aprenentatge que ens duen les noves tecnologies amb el de la praxis docent tradicional.

Quan hom parla de **Noves Tecnologies**, sovint s'afegeixen els termes de **la informació i la comunicació**, que són realment els que volem destacar. Usarem el concepte de **Noves Tecnologies** tenint presents aquestes matisacions; ens interessa centrar-nos en el món de la **Informàtica** com a eina de **coneixement**, d'**aprenentatge**, de **cooperació**, de **divulgació** i de **comunicació** en múltiples contextos.

Aquesta **informàtica** de la qual us venim a parlar com a ensenyants, significa per a nosaltres alguna cosa més que una anècdota curricular. Entenem la **informàtica** un poc més enllà d'un mecanisme complementari i no ens hem volgut conformar en fer-ne un ús tradicional basat en sistemes monopolitzadors. La nostra idea ha estat anar per endavant d'aquestes tendències conformistes i fiançar-nos dintre d'un concepte d'**informàtica lliure**, adaptable, flexible, deslligada de codis protegits per drets d'autor per aconseguir treballar des d'una autonomia molt més engrescadora i que permet la col·laboració i l'intercanvi des del primer moment.

A part del concepte de **Noves Tecnologies**, n'hem d'usar un altre que és el qui realment ens fa ésser aquí: **cooperativa d'ensenyament**. Tots els que tenim a veure amb el projecte que us presentarem, formam part d'aquest col·lectiu que es perfila com a un instrument socialitzador, una eina d'educació per a la transmissió d'un conjunt de valors basats en la gestió democràtica, la participació directa en els projectes i de responsabilitat compartida.

En primer lloc us parlarem d'**Infocoop**, grup de coordinació informàtica de les cooperatives d'ensenyament associades a la UCTAIB, us explicarem quin és el seu origen, qui en són els integrants i abordarem els seus objectius marcats al voltant del **programari lliure**.

Seguidament, us parlarem de la posada en pràctica d'unes d'activitats encaminades a la divulgació d'aquest **programari lliure**.

Tot seguit, perfilarem quina ha estat la nostra relació de treball amb la UCTAIB (*Unió de Cooperatives de Treball Associat de les Illes Balears*) i quins fruits ha donat la col·laboració.

Com a darrer punt, s'explicaran quines han estat les tasques pràctiques dutes a terme amb el professorat de les cooperatives de les quals formam part.

INFOCOOP

ELS ORÍGENS

Tot l'engranatge del que seria Infocoop començà a posar-se en funcionament en el mes d'abril de 2006.

Es va comprovar que existia a priori una inqüestionable coincidència sobre temes relacionats amb la informàtica a les escoles cooperatives. En primer lloc, una semblança de base ideològica molt important per a la feina que es duia a terme dins les aules amb els alumnes de secundària: la informàtica que s'havia d'ensenyar es desmarcava dels sistemes operatius i el programari basats en

Windows. Aquesta mena de programari, per exemple, indueix a fer còpies il·legals com a conseqüència dels preus de mercat, a fer feina des d'una línia ètica discutible i difícil de fer comprendre als alumnes sense perdre coherència en el discurs. Però el que realment resultava interessant destacar era el rebuig d'aquest sistema i el seu programari perquè tant l'un com l'altre tenen el codi font tancat i esdevé inaccessible per a l'estudiant: impossibilita des del primer moment el progrés, creant barreres a l'aprenentatge.

L'altra coincidència tenia un caire menys filosòfic i més pràctic: les escoles cooperatives estan mancades de recursos per engegar projectes basats en fortes inversions. La informàtica, tothom n'està assabentat, és una mena de cabdal inesgotable d'exigències tècniques que, a mesura que passen els dies, s'incrementa de manera vertiginosa. Amb el programari alternatiu al que ven per Microsoft s'aconsegueixen minimitzar considerablement les despeses de maquinari i aprofitar ordinadors que en qualsevol altre context només servirien com a producte de deixalleria. S'aconsegueix, aleshores, dissociar la idea d'inversions espectaculars per aconseguir una educació de qualitat: mínims recursos per a màxims resultats.

Sense saber-ho, havíem aportat les mateixes idees, traduïbles en projectes diferents que reclamaven una continuïtat necessària per fruir. Es va veure la conveniència del treball en grup i la idea de formalitzar-ho sota un nom que identificàs el nostre tarannà. Així és com s'inicia la tasca d'INFOCOOP.

Per poder fer efectives les nostres idees, es va determinar la creació d'una eina comuna que ens permetés des dels nostres ordinadors particulars comunicar-nos i deixar constància dels nostres acords. Amb aquesta finalitat es posà en marxa el primer projecte per poder treballar en equip: es tracta de la creació d'una llista de correu comuna a tots els integrants d'Infocoop que funciona com a una espècie de fòrum restringit i que ens manté en contacte continuat.

En el setembre d'aquell 2006, els qui avui som integrants d'InfoCoop férem un curs plegats i prenguérem realment consciència del que havíem aconseguit i determinarem quina hauria d'esser la nostra tasca a partir d'ara.

INTEGRANTS INFOCOOP. PERFILS PROFESSIONALS.

Els integrants d'aquest grup de treball som socis de set cooperatives d'ensenyament associades a la UCTAIB. Guillem Moyà (Aula Balear), Sebastià Aragonés (CIDE), de la cooperativa Es Liceu Pep Buades i Pere Negre, Lluís Albillos (Son Verí Nou), Miquel Barrado (Gorg Blau), de Pau Cabot i Llorenç Mercer i de la part forana, concretament de Felanitx, i en representació de la cooperativa Es Lledoner, tenim en Jaume Obrador i Jerònima Muñoz.

CREACIÓ DEL MANIFEST.

En aquest curs que hem esmentat i que suposà realment el baptisme de foc d'InfoCoop, ens vàrem veure amb la necessitat de redactar un **manifest** consensuat per tots que ens servís de tarja de presentació oficial i oficiosa i que establís qui som, d'on venim, on anam, on i com hi volem arribar.

A) OBJECTIUS BÀSICS

En aquest manifest, s'explicita quin ha d'esser l'objectiu essencial al qual ja ens hem anat referint durant la nostra exposició: *les reunions d'InfoCoop es dirigeixen fonamentalment cap a l'aprenentatge, aplicació i implantació del programari lliure.*

Es pot dir que programari lliure, també acudint al que recull el manifest, és aquell que aconsegueix aquestes quatre condicions:

- Se'n pot fer qualsevol ús i amb qualsevol finalitat.
- *Es pot estudiar el programa i es pot adaptar a les necessitats de l'usuari.*
- *Hi ha total llibertat per copiar-lo i distribuir-ne les còpies.*
- *Implica la llibertat per a millorar el programa i fer-ne públiques les millores.*

Definit el concepte de programari lliure, destacarem que és el tipus de programari més proper a l'ideari cooperativista. *Es basa en la gestió democràtica, el consens, la participació lliure dels programadors, i té com a objectiu comú compartir els seus coneixements. La finalitat és poder millorar, sense discriminacions ni barreres de cap tipus, econòmiques o socials. És per tot això que l'ús d'aquest programari lliure a les aules esdevé una manera de fomentar i donar a conèixer els seus valors, i de mantenir-nos fidels i propers als principis cooperatius.*

El nostre principal repte, i ja parlant de manera més tangible, serà aconseguir que totes les escoles cooperatives associades a la UCTAIB implantin i treballin amb el programari lliure.

B) POSADA EN PRÀCTICA: DIVULGACIÓ DEL CONCEPTE DE PROGRAMARI LLIURE.

Està clar que no som un grup hermètic, no treballam sols i ens urgeix iniciar una tasca d'aproximació i de divulgació. Es podria dir que primer havíem de donar a conèixer els nostre ideari i les nostres propostes.

Es va elaborar un pla d'actuació basat en la tasca de difusió del programari lliure en diferents àmbits, tots ells convergents socialment i que d'alguna manera, ens permetrien llençar el missatge i arribar al nostres receptors finals: professors i alumnes.

Organitzàrem un cicle de conferències. En total, fins a dia d'avui, hem organitzat quatre conferències molt diferents entre sí.

La primera, Contactàrem amb el **creador del sistema operatiu GNU/Linux**, el senyor **Richard Stallman**. El principal mèrit d'aquest americà de naixement és la difusió que fa del programari lliure arreu del món, i la influència que exerceix en molts de contextos morals, polítics i legals gràcies al **moviment del programari lliure** que encapçala, moviment que lidera Stallman. Amb aquest propòsit es convidà el periodista valencià **Vicent Partal**, conegut per la seva llarga trajectòria

¹ http://wiki.matadejonc.cat/mediawiki/Manifest_Infocoop (Referències textuais)

dins el món dels *mass-media* i, sobretot, per esser el **creador** d'un dels principals diaris electrònic **Vilaweb**, a oferir tots els punts de vista de la notícia i que cada lector tingui la missió de construir-se les pròpies opinions

La conferència de **Francesc Busquets**, mestre de professió i creador del programa educatiu CLIC, es va centrar en intentar demostrar que les dues maneres de treballar que tenim els mestres dins l'aula (la tradicional i la que ens van imposant les noves tecnologies) no són paral·leles ni excloents. **Xavi de Blas**, professor de la universitat Ramon Llull de Barcelona i malabarista, qui ens va venir a presentar el seu **Linux Show va explicar** els principis bàsics que defineixen el programari lliure, per fer entendre les necessitats tècniques mínimes que exigeix aquest programari i va acabant convidant a l'espectador (en aquest cas els nostres alumnes) a experimentar, tocar, jugar, en definitiva, amb el programari lliure per tal de descobrir-ne els seus avantatges. Totes aquestes conferències i activitats s'han duit a terme gràcies a l'esforç dels membres d'Infocoop i al suport de Caixa Colònia

C) TREBALL DE SUPORT TÈCNIC I DIDÀCTIC A LES AULES

A part de tota aquesta feina, n'hi ha una altra d'aplicació pràctica que hem duit a terme des de les aules i amb la coordinació dels diferents membres que componen INFOCOOP, i és la següent: Realització de distintes Install Party a les nostres cooperatives. Hem actuat a Gorg Blau, Aula Balear, Mata de Jonc i a Es Lledoner

Pel que fa al treball didàctic, i de manera resumida, s'han treballat els següents aspectes:

Professors.

Si bé INFOCOOP no ha estat qui els ha duit a terme, sí que ha assessorat a les cooperatives quan han sol·licitat cursos de perfeccionament per al professorat centrats en el programari lliure, sobretot en el coneixement del sistema operatiu Linux i del funcionament de les wikis.

Aquests cursos han fet possible que un percentatge alt del professorat hagi començat a treballar en l'entorn que ofereixen les wikis i usar-lo com a una eina educativa complementària, alhora que han servit per crear un espai comú de cooperació.

Alumnes.

Des de les diferents cooperatives d'ensenyament, s'ha fet ús de les wikis per a treballar continguts curriculars de diferents àrees en qualsevol de les etapes, però es pot fer especial menció als cursos de secundària.

Aquest sistema de col·laboració a través d'Internet permet la creació d'un espai virtual on el treball en equip és essencial i fa visible el procés d'aprenentatge.

D) EL PAPER DE LA UNIO DE COOPERATIVES

Els motius d'acceptar que la UCTAIB ens auspicià han estat sempre, en essència, una raó de pes: ha significat el referent institucional per a tots nosaltres. Vist des d'una altra perspectiva, i si ens hi

fixam, quan encara no erem InfoCoop, aquesta entitat va esser la primera eina comuna que ens serví per situar-nos i ens va representar, de fet ens representa encara ara.

La UCTAIB ens ha ajudat a l'hora de cercar entitats col·laboradores que se'n facin càrrec de les despeses que se'ns han presentat amb l'organització de les conferències, per exemple. Hem pogut incloure el nom de la UCTAIB als nostres projectes de divulgació posant de manifest públicament la seva adhesió a les iniciatives que encapçalam.

Hem aconseguit que en un dels trets d'identitat redactats per a totes les escoles cooperatives arrel del primer congrés celebrat a Sant Honorat, s'inclougui a l'article 15 una frase com la següent: *assumim la necessitat d'establir un pla d'alfabetització digital, apostar per la implantació del programari lliure, mitjançant la dotació de recursos d'infraestructures i dels plans de formació necessaris.*²

---

² Extracte del I Congrés de les cooperatives d'ensenyament. Sant Honorat, 25 de gener de 2008.

MATERIAL DE CONSULTA ONLINE

- **Material gràfic:** http://wiki.matadejonc.cat/mediawiki/Material_Gr%C3%A0fic_Infocoop

- **Llista de correu INFOCOOP:**

<http://espaiweb.net/cgi-bin/mailman/listinfo/infocoop>

- **Wiki Infocoop:**

<http://wiki.matadejonc.cat/mediawiki/Categoria:Infocoop>

<http://espaiweb.net/cgi-bin/mailman/listinfo/infocoop>

- **Manifest INFOCOOP:**

http://wiki.matadejonc.cat/mediawiki/Manifest_Infocoop

COORDINACIÓ DEL TREBALL:

Antònia Torres (Mata de Jonc); Xavier Seguí (Es Liceu) Enric Pozo (Gorg Blau – Sant Felip Neri)